

Handläggare: Malm, Elin
Elin.Malm@skane.se

YTTRANDE

Datum 2025-08-21
Ärendenummer 2025-POL000210-001 1 (11)

Adressat
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
KN2025/01039

Remiss SOU 2025:47: Spänning i tillvaron

– hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Regeringskansliets diarienummer: KN2025/01039

Region Skåne tackar för möjligheten att lämna synpunkter på rubricerat betänkande och delger härmed vårt yttrande.

Bakgrund

Den 25 januari 2024 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras med syfte att tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten och robustheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar samt ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med (dir. 2024:12). Utredningens betänkande överlämnades i april 2025.

Region Skånes övergripande synpunkter

- Region Skåne vill understryka vikten av en välfungerande elförsörjning, och den betydelse detta har för vårt ekonomiska välstånd, näringslivets konkurrenskraft och möjligheterna att nå de klimatpolitiska målen. Det kommer krävas stora investeringar i den svenska energiinfrastrukturen, och det är viktigt att elmarknadens design möjliggör och understödjer den utveckling vi vill se.
- Utvecklingen av elsystemet ställer stora krav på gemensam planering och samverkan. Detta ligger bakom uppkomsten av samarbetet Skånes effektkommission, där Region Skåne tillsammans med

kommuner, privata energibolag, näringslivsrepresentanter och andra offentliga myndigheter tillsammans verkar för att förbättra Skånes elförsörjning och självförsörjningsgrad. Det är i mötet mellan olika perspektiv, behov och grundförutsättningar som vi tillsammans skapar en hållbar omställning och elektrifiering.

- Elmarknadens uppbyggnad är komplicerad och kan vara svår att förstå och navigera som enskild kund. Region Skåne förordar en elmarknad som i högre grad möjliggör för mer aktiva kunder så som invånare och näringsliv. Det finns, ur ett kundperspektiv, behov av ökad transparens och förtydligad information som kan stärka kunders möjlighet att agera på elmarknadens signaler och incitament.
- Region Skåne delar utredningens grundsyn i att elmarknadens regelverk bör vara teknikneutralt samt att en bred variation av fossilfria produktionsslag bör eftersträvas. De olika kraftslagens förmågor i elsystemet behöver tas tillvara på ett bra sätt, och elmarknaden behöver i högre grad tillhandahålla incitament och ersättning för förmågor och stödtjänster som bidrar till ett mer robust elsystem.
- En grundförutsättning för en välfungerande elförsörjning är förmågan att agera både här och nu, och i framtiden. Utifrån detta vill Region Skåne framhålla vikten av att kraftslag med förhållandevis kort etableringstid, så som kraftvärme, vind- och solkraft, i högre grad ska möjliggöras för att på kort och medellång sikt stärka elförsörjningen. Man bör även beakta hur intermittenta produktionsanläggningar kan kompletteras med lagringsteknik och flexibilitetslösningar för att bättre bidra till effektbalansen.
- Region Skåne vill lyfta de utmaningar som finns kopplat till prisskillnaderna mellan de svenska elområdena. Som utredningen konstaterar har södra Sverige periodvis en stark priskoppling till den europeiska kontinenten, vilket medfört betydande prisskillnader mellan olika delar av landet samtidigt som det försvårat aktörers egna agerande på den finansiella elmarknaden (s. 623 - 624). För Region Skåne är det viktigt att understryka vikten av regelverk som skapar jämlika förutsättningar oavsett var i landet en invånare eller företagare befinner sig. Utifrån detta förordar Region Skåne

färre och större elområden, och allra helst ett gemensamt svenskt område med enhetliga priser. Tills detta blir verklighet uppmanar Region Skåne regeringen att överväga möjligheten att kompensera kunder i södra Sverige genom sänkt energiskatt. Detta skulle kunna bidra till mer jämlika förutsättningar i hela landet, samtidigt som det skulle mildra effekterna av priskopplingen till kontinenten som drabbar kunder i södra Sverige.

- Vad gäller elområdespriset konstaterar utredningen att det är den enskilt starkaste prissignalen, och att det samtidigt ska ge lokaliseringssignaler till var ny produktion och nätförstärkning behövs (s.32). Givet att elområdespriset och indelningen av landet i fyra områden inte medfört utbyggnad av ny produktion i Skåne (SE4) och att vi fortsatt tillhör det område i Europa med lägst självförsörjningsgrad går det att konstatera att marknaden inte fullt ut förmår agera på dessa signaler. Region Skåne vill understryka vikten av att elmarknaden utvecklas för att i högre grad tillhandahålla tillräckliga signaler för att kunna hantera det behov av investeringar som finns i Skåne och i Sverige vad gäller elproduktion, elnät, lagringsmöjligheter, flexibilitetslösningar med mera.
- I utredningen föreslås vissa utvecklingsåtgärder på den finansiella elmarknaden i Sverige, men samtidigt konstateras att en stor del av regelverket för den finansiella elmarknaden sätts i internationell samverkan (s. 626). Region Skåne delar utredningens uppmaning till berörda myndigheter om att ta fram en gemensam strategi för att driva Sveriges intressen inom EU-samarbetet.

I kommande avsnitt ges kommentarer till de kapitel som Region Skåne har synpunkter på (kapitel: 4, 5, 6 och 9).

Riskhantering och statlig riskdelning genom dubbelriktade differenskontrakt (kapitel 4)

Energiomställningen kräver stora nyinvesteringar såväl som omfattande reinvesteringar efter hand. Region Skåne delar därför utredningens resonemang om vikten av att den finansiella elmarknaden skapar goda förutsättningar för marknadsaktörerna att hantera sin elprisrisk på ett kostnadseffektivt sätt. Det är av stor vikt att eventuella förändringar på den

finansiella elmarknaden inte driver upp konsumenternas kostnader, då både Skånes näringsliv och invånare redan idag har höga kostnader utifrån ett svenskt perspektiv.

Som en del i att hantera marknadsaktörernas elprisrisk har utredningen haft i uppdrag att utreda vilken roll statlig riskdelning genom dubbelriktade differenskontrakt kan ha på en framtida elmarknad utifrån de förutsättningar som ges i den europeiska elmarknadslagstiftningen. Region Skåne delar utredningens bild om att ett införande av dubbelriktade differenskontrakt kräver noggranna överväganden, exempelvis gällande prisbild, påverkan på marknadsbaserade investeringar och befintlig produktion. Likt utredningen vill Region Skåne förorda principen om teknikneutralitet.

Regeringen har nyligen antagit en mekanism för statlig riskdelning för nya kärnkraftverk, och utredningen bedömer att det kan vara befogat att införa dubbelriktade differenskontrakt även för investeringar i havsbaserad vindkraft. Om detta skulle införas vill Region Skåne betona vikten av det utformas på ett sätt som inte fördröjer realiseringen av pågående vindkraftsprojekt. Detta genom att även tillståndsgivna projekt inkluderas i en eventuell konkurrensutsättning. Region Skåne vill även påminna om värdet av ett auktionsbaserat förfarande avseende statligt anvisade platser, vilket även utredningen ser som önskvärt.

Vad gäller frågan om möjliga standardiseringar av långsiktiga elköpsavtal (så kallade power purchase agreements/PPA) delar Region Skåne utredningens bedömning om att dessa i fortsättningen bör skräddarsys utifrån parternas olika behov. Sveriges hållning bör således vara att standardiserade avtal inom EU inte ska införas.

Ett utvecklat systemansvar (kapitel 5)

Region Skåne delar utredningens förslag gällande ett utvecklat systemansvar med förslag till tydliggörande i lagstiftning och regelverk, men vill lyfta fram nedan synpunkter och perspektiv:

- I EU:s elmarknadsdirektiv återfinns möjligheten att medlemsstaterna kan besluta om att elnätsföretag med färre än 100 000

anslutna kunder inte behöver ta fram nätutvecklingsplaner (s. 271).¹ Sverige har hittills inte infört något sådant undantag, och Region Skåne vill uppmana till att samtliga elnätsföretag fortsättningsvis ska ta fram nätutvecklingsplaner. Detta då även ett mindre elnät kan ha en strategiskt viktig betydelse i omställningen.

- Gällande nätutvecklingsplanerna vill Region Skåne lyfta behovet av utökad samverkan mellan elnätsbolagens planeringsprocesser och de kommunala och regionala planeringsprocesserna. Region Skåne har ansvar för regional fysisk planering enligt kap 7, plan- och bygglagen (2010:900), och är en av tre regioner som innehar ett regionplaneuppdrag. Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. *Regionplan för Skåne 2022–2040* är ett viktigt planeringsverktyg för att förbättra förutsättningarna för en effektiv energi- och klimatomställning. Region Skåne ser potential till utökad samverkan mellan elnätsbolag, kommuner och regioner med syfte att korta och effektivisera planeringsprocesserna till gagn för flertalet parter.
- Region Skåne vill även efterfråga ett tydligare remissförfarande för nätutvecklingsplanerna som tydligare bör inkludera dialog och samråd med offentliga aktörer så som regioner, kommuner och länsstyrelser. Nätutvecklingsplanernas koppling till kommunala och regionala planeringsprocesser hade stärkts med ett remissförfarande, men viktigt att betona att förfarandet behöver organiseras på ett sådant sätt att den matchar offentliga aktörers beslutsprocesser.
- Region Skåne ser positivt på utredningens förslag om att termen *distributionsnätsföretag* i gällande lagstiftning och regelverk ersätts med *systemansvarig för distributionssystem*. Detta innebär att även lokal- och regionnätsägares ansvar för systemet tydliggörs. Det är däremot viktigt att lyfta risken för att mindre lokalnätsägare kan

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 av den 13 juni 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad.

påverkas av ökade krav och fler regelverk, och det är därför positivt att regionnåtsägare ges ett större ansvar.

- Utredningens förslag om att komplettera ellagen med ett krav på ett formaliserat och kontinuerligt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem är positivt. I detta sammanhang vill Region Skåne lyfta fram samarbetet Skånes effektkommission NET (Nätutveckling Effektivt Tillsammans) där Svenska kraftnät (systemansvarig överföringssystem), E.ON Energidistribution (systemansvarig distributionssystem), Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne ingår. I samarbetet ligger fokus på att skapa rätt förutsättningar för effektivare planering, tillståndshantering och genomförande av nätutbyggnaden i Skåne. Samarbetet har stärkt förutsättningarna för en mer effektiv samplanering av elnäten, och Region Skåne ser därför positivt på förslaget om att införa krav om formaliserat samarbete mellan berörda aktörer. Regioner, kommuner och länsstyrelser bör med fördel finnas representerade i dessa samarbeten i tillägg till systemansvariga.
- Utredningen anser att Energimarknadsinspektionen bör få i uppdrag att kartlägga frågor och oklarheter kopplade till subtransmission med syfte att tydliggöra problembilden.² Region Skåne vill understryka värdet av ett sådant uppdrag då nya elhandelsflöden till kontinenten kraftigt förstärkt kapacitets-utmaningarna i regionnätet i Skåne, där transmissionen till Europa ibland tar genvägen över regionnätet och därigenom upptar en del av kapaciteten.³ Efter en inledande utredning avseende problemen bör krav på åtgärder vid subtransmission formuleras.

² Subtransmission definieras som: "Ett effektlöde som skulle gått mellan två stationer i stamnätet dyker i stället ned i regionnätet och överförs där. Subtransmission tar kapacitetsutrymme i regionnätet i anspråk och fenomenet har ökat de senaste åren, bland annat till följd av ökad elexport." ([Skåne rustar för framtiden](#), s. 29).

³ [Skåne rustar för framtiden](#), s. 4

Värdering av systemnyttor (kapitel 6)

Region Skåne ser mycket positivt på att utredningen haft i uppdrag att värdera systemnyttor med målet att dessa förmågor ska kunna dimensioneras, anskaffas och värderas för att integreras och utnyttjas på ett tekniskt och ekonomiskt hållbart sätt. Region Skåne vill betona följande:

- Region Skåne bifaller utredningens förslag om att regeringen bör tillsätta en statlig utredning med syfte att tydliggöra ansvarsförhållandena för de aktörer som har uppgifter inom elberedskap för fredstida krissituationer och höjd beredskap (s. 448 – 454). Som utredningen pekar på vore en specificering av totalförsvarets behov av el vid höjd beredskap önskvärd.
- Energimyndigheten har i sitt regleringsbrev för 2025 i uppdrag att planera för insatser för att främja kommunala och regionala aktörers långsiktiga strategiska förmåga att bidra till ett effektivt och robust energisystem som bidrar till att nå de energipolitiska målen. Insatserna ska syfta till att stärka aktörernas förmåga att arbeta mer effektivt och strategiskt med energiplanering och energiberedskap. Det är bra att regionernas regionala utvecklings-ansvar och arbete med energiplanering uppmärksammas, då regionerna i flera delar av landet fyller en viktig funktion genom att samla övriga aktörer i samverkansplattformar likt Skånes effektkommission.
- I Skåne finns flera exempel på hur långa ledtider, köbildning för nätanlutning, samt bristande transparens och information påverkat samhällets energiomställning och ekonomiska utveckling negativt. Att i lagstiftningen därför förtydliga vad som menas med samhälls-ekonomiskt motiverade åtgärder för att hantera kapacitetsbrist i enlighet med 4 § kap. 2 § ellagen är mycket positivt (s. 454 – 455). Likt utredningen ser Region Skåne att huvudregeln bör vara att eventuella tillkommande kostnader för åtgärder som möjliggör en tidigarelagd anslutning i princip anses som samhällsekonomiskt motiverade under förutsättning att den anslutande parten är beredd att betala. Det vore även fördelaktigt om anslutningar till elnätet med tydlig samhällsnytta skulle kunna prioriteras, samtidigt som transparensen kring status i en anslutningsansökan bör öka.

- Region Skåne står bakom utredningens uppmaning till Svenska kraftnät om att ge ersättning till de anläggningsägare som levererar mekanisk rotationsenergi under perioder då snabb frekvensreserv (FFR) aktiveras för att bättre reflektera den systemnytta som dessa anläggningar bidrar med (s. 471). Det vore även önskvärt att, som utredningen lyfter, möjliggöra för fler mindre aktörer att delta på frekvensmarknaden då det skulle ge större volymer att handla med, vilket är bra för systemet samtidigt som det bidrar till kostnadsoptimering då fler deltar på en konkurrensutsatt marknad.
- Utredningen föreslår att regeringen bör använda sitt bemyndigande i 4 kap. 24 § ellagen och ge Energimarknadsinspektionen (Ei) rätt att utfärda föreskrifter som ålägger systemansvariga att till Ei rapportera uppgifter om avgifter och villkor för transport av el (s. 515 – 516). Nätavgiften ska, vid sidan om elpriset, fungera som incitament för ett effektivt utnyttjande av elnätet, och genom tydligare och enklare information om nätavgiftens utformning, inklusive dess olika delar, förbättras kundernas förmåga att bidra till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Region Skåne efterfrågar att eventuella föreskrifter från Ei görs i en strukturerad och lättillgänglig form med samstämmighet mellan nätnivåerna. I tillägg till detta efterfrågas också en ökad transparens avseende hur bland annat energiavgiften beräknas i syfte att tydliggöra hur enskilda nätkunder kan agera för att påverka sin nätkostnad.
- I utredningen konstateras att omdirigering och mothandel sällan används trots att dessa verktyg kan bidra till att frigöra kapacitet i nätet på kort sikt (s. 517 – 518).⁴ Region Skåne ser gärna att frågan om hur omdirigering kan nyttjas bättre utreds då det har potential att hantera tillfälliga kapacitetsutmaningar i väntan på ett utbyggt elnät.
- Region Skåne är positiv till förslaget om att Energimarknads-

⁴ Omdirigering är en åtgärd som de systemansvariga kan använda för att hantera kapacitetsbrist på olika spänningsnivåer i elnätet, särskilt när det sker överbelastningar eller finns risk för sådana. Åtgärden innebär att elflödet dirigeras om till ledningar med ledig kapacitet genom att den systemansvarige kompenserar aktörer för att minska eller öka sin elanvändning eller elproduktion. Om en eller flera systemansvariga för överföringssystem gör detta mellan elområden kallas det för motköp.

inspektionen (Ei) inom ramen för sitt lagstiftningsarbete med anledning av det reviderade elmarknadsdirektivet förtydligar förutsättningarna för nätföretag att tillämpa villkorade avtal, samt vad konsekvenserna kan bli för nätkunderna och elmarknadens funktionssätt (s. 520). Det vore även fördelaktigt att utreda om permanenta villkorade avtal till både nya och befintliga kunder hade kunnat införas i Sverige. Detta skulle kunna underlätta anslutning av stora nya förbrukare utan att äventyra driftsäkerheten.

- Region Skåne står bakom utredningens förslag vad gäller ö-drift och dödnätsstart (6.9, s. 530 – 536). Särskilt viktig är uppmaningen till Svenska kraftnät om att se över den nuvarande ersättningsmodellen och dess finansiering för att säkerställa att befintliga anläggningar bibehålls och att nya kan etableras. Även en mer preciserad ansvarsfördelning mellan aktörerna är önskvärd.

Förbättrad tillgång till data i elmarknaden (kapitel 9)

Region Skåne delar de mervärden som utredningen lyfter fram avseende mer tillgängliga data i elsystemet, vilket bland annat skulle kunna underlätta optimering och tydligare visa på behov av flexibilitet. En ökad digitalisering skulle troligen också medföra ökade möjligheter till automatisering och smart styrning, vilket är önskvärt.

Region Skåne är positiv till utredningens förslag (s. 617, 9.2) om att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att ta fram ett verktyg som på ett säkert sätt förbättrar tillgången till data i elmarknaden. Ett sådant verktyg skulle bidra till att skapa transparens och möjliggöra för fler att agera på den information som finns men som idag är svåråtkomlig. Arbetet bör inledas skyndsamt och utan en allt för lång utredningsperiod då det finns goda erfarenheter och exempel från våra grannländer.

I detta sammanhang vill Region Skåne även uppmana till att en nationell samordning i arbetet med prognoser för elanvändning och effektbehov. Idag gör alla nätbolag egna prognoser som inte är jämförbara varken mellan över- och underliggande nät eller angränsande nät. Gemensamma prognoser kan stärka samarbetet kring behoven som uttrycks i nätutvecklingsplanerna, och på ett tydligare sätt involvera regioner och kommuner i

arbetet med att definiera de framtida behoven. I Skåne och i samarbetet Regionsamverkan Sydsverige har ett samarbete kring effektprognoser etablerats, och Region Skåne ser ett mervärde i att detta arbete skulle utvecklas och samordnas nationellt för likvärdiga prognoser i hela landet. Viktigt att betona att nätföretag, regioner, kommuner med flera behöver ingå i arbetet.

Region Skånes utvecklingsuppdrag och ansvar som remissinstans

Region Skåne yttrar sig över, *Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* utifrån nedanstående ansvar och arbetsområden.

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också enligt lag om kollektivtrafik (2010:1065) regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken.

Region Skåne ansvarar för den regionala fysiska planeringen i länet och har genom detta ett regionplaneuppdrag enligt plan- och bygglag (2010:900). Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. Dessutom utgör Region Skåne formell remissinstans avseende översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Region Skåne har sedan flera år ett klimatstrategiskt arbete i nära samverkan med både Länsstyrelsen i Skåne och Energikontoret Syd, genom Klimatsamverkan Skåne. Region Skåne arbetar för genomförandet av Klimat- och energistrategi för Skåne som genomgår en uppdatering under 2025. Klimat- och energistrategin innehåller långtgående mål om att minska både direkta och konsumtionsrelaterade utsläpp i Skåne till år 2030.

Region Skåne har tagit initiativ till Skånes effektkommission som bildades i februari 2021 med syfte att samla skånska aktörer som gemensamt verkar för att förbättra elförsörjningen vad gäller leveranssäkerhet, kostnad och miljö, samt en ökad självförsörjningsgrad.

I handläggningen av detta ärende har avdelningen för regional utveckling genom enheterna externa relationer och stöd, grön omställning och fri-luftsliv, regional planering och samhällsanalys deltagit.

Med vänlig hälsning,

Anna Jähnke

Ordförande

Anna Pettersson

Utvecklingsdirektör